

Список використаних джерел:

1. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618–IV. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення: 14.05.2026)
2. Павлова Ю. С. Електронний документ як джерело доказів у цивільному процесі. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2019. 20 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2e418828-0d05-4a19-9257-c85df6da4a54/content> (дата звернення: 14.05.2026).
3. Постанова Верховного Суду від 25.03.2026 р. у справі № 757/36305/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135189971> (дата звернення: 14.05.2026).
4. Постанова Верховного Суду від 01.04.2026 р. у справі № 676/1639/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135386309> (дата звернення: 14.05.2026).

МАЗУР Вікторія Вікторівна,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри цивільного права

навчально-наукового інституту права

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

м. Київ

ЗАРОБІТНА ПЛАТА ЯК ОБ'ЄКТ СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У сімейних правовідносинах одне з центральних місць посідає регулювання майнових відносин подружжя. Заробітна плата як основне джерело доходу сім'ї має прямий вплив на їх економічну стабільність та безпеку, що робить правове визначення її режиму та моменту виникнення права власності.

Сучасна ситуація в Україні в умовах воєнного стану створює нові виклики для правового регулювання майнових відносин подружжя. Проблематика зумовлена змінами у трудових відносинах (дистанційна робота, вимушена релокація); нестабільністю виплат та надходжень доходів; правовими колізіями щодо розподілу доходів між подружжям; врешті не кожен з подружжя розуміє з якого часу і чому заробітна плата є об'єктом спільної сумісної власності. В умовах сучасних викликів, спричинених воєнним станом в Україні, питання забезпечення фінансової стабільності подружніх сімей набуває особливої актуальності.

Правовий режим спільної сумісної власності подружжя передбачається ч. 3 ст. 368 Цивільного кодексу України [1] та статтями 60, 61 Сімейного кодексу України [2]. Ці положення закріплюють презумпцію спільності майна, набутого під час шлюбу, включно з доходами, і є фундаментом правового режиму сімейних майнових відносин. Законодавець зазначив, що об'єктом спільної сумісної власності є

заробітна плата. Навіть якщо один з подружжя не мав власного доходу (навчання, ведення домашнього господарства, догляд за дітьми, хвороба тощо), то незважаючи на такі обставини заробітна плата вважається об'єктом спільної сумісної власності. Судова практика виходить із презумпції спільності доходів подружжя, отриманих під час шлюбу, незалежно від того, на чие ім'я вони нараховані або виплачені [3]. Тобто, презумпція спільної сумісної власності виступає базовим принципом регулювання майнових прав. Однак реальні умови воєнного часу створюють додаткові колізії: затримки виплат, переміщення працівників, зміни у трудових договорах та джерелах доходу. Ці фактори ставлять під сумнів звичні підходи до визначення моменту виникнення права на заробітну плату.

Проблемним є визначення моменту, з якого заробітна плата набуває статусу об'єкта спільної сумісної власності подружжя: з моменту фактичної виплати, нарахування чи виникнення права вимоги працівника до роботодавця. Визначення моменту виникнення права є ключовим для правозастосування, оскільки вважається початком реалізації права спільної власності подружжя (об'єкт доходу стає юридично визначеним; виникає право вимоги до роботодавця; поширюється презумпція спільності майна). Заробітна плата є об'єктом майнових прав подружжя з моменту її нарахування (в цей час у подружжя виникає майнове право вимоги, на яке поширюється режим спільної сумісної власності), а не лише після фактичної виплати. Право спільної сумісної власності на заробітну плату виникає з моменту її нарахування роботодавцем, оскільки саме тоді у працівника виникає майнове право вимоги щодо отримання відповідної суми. Такий підхід гарантує захист прав подружжя навіть у випадках затримки виплат або форс-мажорних обставин. В умовах воєнного стану особливу увагу слід приділяти документуванню доходів, оскільки фактичні виплати можуть відбуватися із затримкою, на інші рахунки або у формі державної допомоги. У таких випадках підтвердження права на спільну власність вимагає належних доказів (платіжні документи, банківські виписки, договори).

Необхідно чітко розмежовувати трудові та сімейні правовідносини. Трудові правовідносини виникають з моменту реалізації працівником права на працю, зокрема при укладенні трудового договору, отриманні заробітної плати та інших гарантій, передбачених трудовим законодавством. Нарахована заробітна плата, будучи результатом трудових правовідносин, у подальшому стає об'єктом сімейних правовідносин, зокрема спільної сумісної власності подружжя. У практиці роботодавці здебільшого виплачують заробітну плату на банківські картки, що належать конкретному працівнику. Виникає питання: чи має право один із подружжя отримати інформацію про заробітну плату іншого? Згідно зі статтею 31 Закону України «Про оплату праці», відомості про оплату праці працівника можуть надаватися будь-яким органам або особам лише у випадках, передбачених законодавством, або за згодою працівника, або на його вимогу [4]. Отже, роботодавець не зобов'язаний надавати такі відомості іншому з подружжя без відповідної законної підстави або письмової згоди працівника.

Таким чином, хоча заробітна плата є об'єктом спільної власності подружжя, доступ до конкретних даних про її розмір та нарахування регулюється трудовим законодавством і є персональною інформацією працівника.

Отже, заробітна плата, нарахована одному з подружжя під час шлюбу, є об'єктом права спільної сумісної власності незалежно від факту її фактичної виплати чи зарахування на особистий банківський рахунок працівника. Вирішальним юридичним моментом виникнення такого права слід вважати саме нарахування заробітної плати, оскільки з цього часу у працівника виникає майнове право вимоги до роботодавця.

Умови воєнного стану ускладнюють реалізацію та доказування майнових прав подружжя через затримки виплат, зміну форм зайнятості, релокацію працівників та особливості банківського обслуговування. У зв'язку з цим особливого значення набуває належне документальне підтвердження доходів та забезпечення балансу між правом подружжя на спільне майно і правом працівника на захист персональних даних щодо оплати праці. Практичне значення визначення моменту виникнення права спільної сумісної власності проявляється під час поділу майна подружжя, стягнення боргів, спадкування та вирішення спорів щодо прихованих доходів одного з подружжя.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-41. Ст. 356.
2. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21-22. Ст.135.
3. Кравченко О.В. Хоча заробітна плата одного з подружжя є об'єктом права спільної сумісної власності, проте законом не передбачено звернення стягнення на неї за особистими боргами іншого. 24 грудня 2024.
URL: <https://kravchenko-notary.com.ua/media/news/hocha-zarobitna-plata-odnogo-z-podruzhhja-ob-prava-sumisnoi-vlasnosti-prote-zakonom-ne-peredbacheno-1666/>
4. Про оплату праці. Закон України від 24 березня 1995 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 17. Ст.121.